

‘Schep in elk rapport duidelijkheid over de gebruikte terminologie’

In de bomenvakwereld ontstaat regelmatig verwarring over termen

Door het gebruik van bepaalde termen in de bomenvakwereld ontstaat wel eens verwarring bij de politiek, gemeenten en bewoners. Thale Roosien ergert zich aan de betekenisverschillen bij de term ‘levensverwachting’. ‘Een levensverwachting van vijftien jaar? Met goed beheer en een verbeterde standplaats wordt zo’n vitale boom wel vijftig of honderd jaar ouder!’ Het vakblad spreekt verschillende partijen. Waarvoor ontstaat er ruis op de lijn bij het gebruik van terminologie en wat is de oplossing?

Auteur: Karlijn Raats

Thale Roosien heeft een groenrijk verleden bij onder andere idverde Bomendienst (voorheen BTL Bomendienst) Heidemij, Arcadis, IPC Groene Ruimte, Cyber Bomen en Beplantingen en een eigen adviesbureau. Hij is inmiddels met pensioen, maar is nog steeds geëngageerd. Deze zomer wees hij de redactie van Boomzorg op een krantenartikel over de gemeente Rijssen. Hierin werd beschreven dat gemeente Rijssen juridisch gezien twee platanen en twee historische lindes mag kappen. De gemeente had hiervoor een kapvergunning aangevraagd, omdat zij het risico voor de openbare veiligheid te hoog vonden. Deze vergunning werd verleend, maar bewoners en een lokale politieke partij vonden dat de bomen behouden moesten blijven. Ze pleitten ervoor dat er per boom werd bekeken of deze behouden kon blijven en voelden zich hierbij gesteund door het boomtechnisch rapport van idverde. Dit had de gemeente laten opstellen. Hierin stond dat de platanen een levensverwachting van vijftien jaar hebben. Voor de gemeente was dit

een reden om ze te kappen; voor de bewoners en de lokale politieke partij was het een reden om ze te laten staan.

Wat Roosien aan dit bericht opviel, was de beschrijving ‘levensverwachting van vijftien jaar’. ‘Door dit woordgebruik kunnen misverstanden ontstaan. Hoeveel vitale bomen worden er door een verkeerde interpretatie, bij gebrek aan kennis over de juiste definitie, gekapt? Met het juiste beheer en een goede groeiplaats kunnen vitale bomen wel meer dan honderd jaar worden.’

Geen standaard terminologie

Als boomtechnisch adviseur gebruikt Herman Wevers veelvuldig vakterminologie in rapportages. Hij legt uit wat hij bedoelt met de term ‘levensverwachting’. ‘Het is lastig om een toekomstverwachting te geven, omdat we de omstandigheden van de toekomst niet meer in kunnen schatten.’

5 min. leestijd

ACHTERGROND

Marc Meijer van het Norminstituut Bomen sluit zich hierbij aan: 'Er zijn allerlei factoren die bijdragen aan de levensverwachting. Een levensverwachting van een boom houdt niet in dat de boom de dag na die verjaardag dood is. Dat is bij mensen ook niet zo. Een levensverwachting is niet meer dan een momentopname. De omlooptijd kan door negatieve en positieve omstandigheden worden beïnvloed.'

'Daarom is het al meer dan genoeg om vijftien jaar vooruit te kijken', vervolgt Wevers. 'Binnen die termijn kan er een goede verwachting gemaakt worden op basis van conditie, vitaliteit en standplaats. Dat kunnen ook termijnen zijn van vijf jaar, vijf tot tien jaar en meer dan

Herman Wevers

Alles over Groenbeheer

Thale Roosien

idverde Bomendienst

Investeren of niet investeren?

Om verwarring te voorkomen bij het maken van keuzes op basis van een term zoals 'levensverwachting' is Wevers een voorstander van gemeentelijke afspraken: 'Voor een rapportage-uitkomst zoals "levensverwachting van vijftien jaar" zou een gemeente moeten vastleggen dat er dan niét wordt gekapt. De levensverwachting hangt niet alleen af van de vitaliteit en conditie van de boom. Ook standplaats en beleid spelen een rol. Als een boom een korte levensverwachting heeft, van drie of vier jaar, moet het duidelijk zijn of er nog in groeiplaatsverbetering wordt geïnvesteerd om de levensverwachting van zo'n boom te verlengen.'

De gemeente Haarlem treft voorbereidingen voor het opstellen van haar nieuwe bomenbeleidsplan. Hierbij kijkt de gemeente nu al anders naar bomen dan voorheen. Haarlem deed vooruitlopend op het nieuwe plan met Alles over Groenbeheer al ervaring op met NEN-conditiemetingen en participeerde in de pilot voor de Nederlandse versie van iTree. Als regisserende gemeente laat Haarlem de uitvoering van projecten en het beheer van de openbare ruimte grotendeels aan de markt over. Hierbij ziet beleidsadviseur Groen

en Bomen Djorn Noordman in de rapportages van de boomtechnische adviesbureaus geregeld uiteenlopende terminologieën voorbij komen. 'Gemeente Haarlem kijkt in de breedte naar een door een ingenieursbureau gestelde levensverwachting. Deze levensverwachting is vaak niet meer dan een inschatting op welk moment een boom onder gelijkblijvende omstandigheden achteruitgang gaat vertonen. Dit wil zeker niet zeggen dat de boom op dat moment niet meer te handhaven zal zijn.'

Waar Noordman vervolgens tegenaan loopt, is dat samenwerkingspartners de levensverwachting anders uitleggen. 'Adviesbureaus en aannemers hebben vaak een civiele achtergrond', legt hij uit. 'Zij werken met lineaire afschrijvingen, met de degeneratie van een areaal. Zij lezen 'levensverwachting tien jaar' en denken "hier staat tien jaar, dus kunnen we net zo goed nu kappen". Gemeente Haarlem staat daar duidelijk anders in: we kijken per situatie en op basis van de NEN 2767 conditiemeting of we niet juist de groeiplaats of bodem willen verbeteren om de levensverwachting te verlengen. Want grote bomen leveren meer op.'

'Eigenlijk moet er bij "levensverwachting van vijftien jaar" staan dat we geen uitspraken kunnen doen die verder reiken'

vijftien jaar. Maar volgens mij bestaat hiervoor geen standaard terminologie.' Volgens Wevers betekent een 'levensverwachting van vijftien jaar' dat een boom langer meegaat dan vijftien jaar.

Toelichting nodig in rapportages

Hans Kaljee, hoofdstedelijk bomenconsulent bij gemeente Amsterdam, herkent het probleem. 'In de vakwereld is het gebruikelijk dat we verwachtingen opstellen. Eigenlijk moet er in boomrapportages bij een "levensverwach-

ting van vijftien jaar" de toelichting staan dat we geen uitspraken kunnen doen die verder reiken. Een boom met een levensverwachting van vijftien jaar kan daarna nog tientallen jaren goed groeien, mits deze door positieve omstandigheden wordt beïnvloed. Maar leken denken vaak dat een boom na diens levensverwachting afgeschreven is. Het is mogelijk dat er vanuit een goed afgewogen beleid wordt gekozen voor groeiplaatsverbetering. Maar waar het om gaat, is dat er onduidelijk is over de interpretatie van de term levensverwachting. Alleen

‘Alleen mensen die bekend zijn met bomen- materie snappen hoe het boom- adviesbureau deze term bedoelt’

 Marc Meijer

 Norminstituut Bomen

 Hans Kaljee

 gemeente Amsterdam

specialisten snappen wat het boomadviesbureau met deze term bedoelt. Eigenlijk zou er in de rapportages standaard een toelichting bij de term levensverwachting verstrekt moeten worden. Anders blijft het –risico bestaan dat de overgrote meerderheid van de mensen deze term verkeerd interpreteert. Wevers frons zijn wenkbrauwen. Hij vindt het überhaupt zeer de vraag of de levensverwachting van bomen gekoppeld moet worden aan kapvergunningen.

Uitleg en onderbouwing

Na het horen van de casus Rijssen hamert Meijer van Norminstituut Bomen vooral op een goede communicatie richting belanghebbenden en politici. ‘Soms kun je als gemeente met jouw interpretatie van de levensverwachting theoretisch helemaal gelijk hebben. Maar als je niet communiceert waarom iets wordt uitgevoerd, of als de buitenwacht jouw uitleg niet snapt, kan er weerstand ontstaan. Als je floreerende bomen die hun eindbeeld hebben bereikt wil behouden vanwege hun ecosysteemdiensten, kun je uitleggen dat een boom die op sterven na dood is, geen ecosysteemdiensten meer kan leveren. Mensen snappen meer dan je denkt.’

Ook voor boomtechnische adviesbureaus ziet Meijer op het gebied van communicatie een rol weggelegd. ‘Vaak wordt door adviesbureaus meteen naar technische oplossingen gezocht. De meeste mensen kunnen echter niet accepteren dat iets verdwijnt als zij niet snappen waarom. Een adviesbureau doet er dan goed aan om uit te leggen hoe een boom in elkaar zit en functioneert en waarom deze waardevol is voor de toekomst.’

Ook voor boomtechnische adviesbureaus ziet Meijer op het gebied van communicatie een rol weggelegd

Alle vaktermen uitleggen

‘Levensverwachting’ is een verwarrende term, omdat de verschillende interpretaties verstrekkende gevolgen kunnen hebben, zoals het besluit om te investeren in de levensverlenging van een boom of om juist tot kap over te gaan. Toch is ‘levensverwachting’ niet de enige term die verwarring oplevert. Kaljee: ‘Klopt! Hetzelfde geldt voor termen als ‘toekomstverwachting’, ‘conditie’ en ‘vitaliteit’. Die worden in rapportages ook niet eenduidig gebruikt. Een boom met een matige conditie, dus de huidige toestand, kan echter ontzettend oud worden door een goede vitaliteit. De verschillende adviesbureaus gebruiken de termen vaak op verschillende manieren. Mijn advies is: schep in elk rapport duidelijkheid over de gebruikte terminologie.’

Bomenbaten

In het Handboek Bomen verschijnt volgend jaar een nieuw hoofdstuk, ‘Bomenbalans’. Daarin staat omschreven hoe men aan de voorkant vaststelt hoeveel m² kroonprojectie en kroonvolume een boom heeft en hoeveel dat is in het eindbeeld van de nieuwe situatie. Meijer: ‘Als dat weinig oplevert, is het wellicht weinig zinvol om verder te investeren voor een langere levensduur. Maar als dat veel oplevert, dan is de boom door zijn levering van ecosysteemdiensten waardevol genoeg om te behouden, mits deze geen gevaar vormt of moet wijken door civiele reconstructies. Bomenbaten zijn een uitstekend argument om bomen te behouden tot ver na hun gestelde levensverwachting.’

